

Het nieuwe leven van De Witte Kerk in Gaanderen

Inleiding In heel Nederland komen door de terugloop van het aantal betalende leden de laatste jaren steeds meer kerken leeg te staan, zo ook de “Witte Kerk” in Gaanderen. Eerst is nog een poging gedaan om het gebruik als kerk te waarborgen, maar dat strandde. Na enige jaren leegstand (vanaf 2012) is sinds 2014 de Witte Kerk opgeknapt en vanbinnen omgebouwd tot 6 appartementen voor 24-uurszorg, die na de zomer van 2015 betrokken zijn. Hieronder een overzicht van hoe het zo tot stand is gekomen.

Auteur: Harry Krul

Evangelisatiegebouw/kerk

Het “witte kerkje” van de hervormde gemeente aan de weg van Oud naar Nieuw Gaanderen, de Hoofdstraat in Gaanderen, werd op 6 februari 1913 in gebruik genomen. Het ontwerp ervan was van architect Ovink uit Doetinchem.

Fig. 1 “kerk in 1938 bij het 25-jarig bestaan”

De pastorie is pas in de zomer van 1917 betrokken, want de bouw daarvan ondervond door de eerste wereldoorlog enige stagnatie door gebrek aan cement!

Fig. 2 “tekening Evangelisatiegebouw en pastorie, circa 1917”

Aan de kerk is in 1922, geïnitieerd door ds. Van Dam, een torentje met klok toegevoegd. De klok is in de Tweede wereldoorlog “verdwenen”. Er is in 1948 een nieuwe klok met het opschrift “*ik gedenk de doden en ik roep de levenden*” geplaatst.

In 1937 is een zaaltje aan de achterzijde aangebouwd met een consistoriekamer en een vergader-/zondagschoolruimte.

Een grote verbouwing van de kerk, waardoor het huidige uiterlijk van het gebouw is ontstaan vond plaats in 1968. De financiën daarvoor zijn door allerlei acties bij elkaar geschrapt tot een totaal van Hfl. 31.300,=.

Fig. 3 “krantenknipsel actie voor restauratie 1968”

Hierbij is het torentje gesloopt en vervangen door een eenvoudige klokkenstoel, de kerkzaal verlengd en een balkon aangelegd. Toen is ook de hele kerk witgepleisterd, sindsdien wordt het “De Witte

Kerk” of “Het Witte Kerkje” genoemd.

Fig. 4 “De Witte Kerk bij verkoop in 2014”

Kerk én Cultureel Ontmoetingscentrum

In de jaren 80 van de vorige eeuw begon de secularisering zo’n vorm aan te nemen dat er niet alleen bezuinigd moest worden, maar dat de Protestantse Gemeente Doetinchem, waarvan ook Gaanderen/Slangenburg deel uitmaakt, ook gebouwen moest afstoten om de begroting sluitend te krijgen. Zo werden in Doetinchem de Goede Herderkerk (Eikenlaan 10) en later Het Anker (Leerinkstraat 43) verkocht. De wijkgemeente Gaanderen/Slangenburg moest één van de twee kerken (de Witte Kerk in Gaanderen of de kerk in de Slangenburg aan de IJzevoordseweg) afstoten. Er is toen gekozen om De Witte Kerk te verkopen.

CIBA Vastgoed uit Gaanderen kocht in één koop de kerk én de pastorie per 1 juli 2004, waarbij bedongen is dat de protestantse gemeente het kerkgebouw één zondag in de 14 dagen voor een kerkdienst mocht terughuren.

Het plan van CIBA Vastgoed was om van de kerk een cultureel ontmoetingscentrum te maken en hiervoor is 25 februari 2005 Stichting De Witte Kerk opgericht met als doel “het beheren en

exploiteren van het gebouw door het organiseren van diverse activiteiten op cultureel of godsdienstig gebied”.

Fig. 5 “Logo beheerstichting De Witte Kerk”

Fig. 6 “Reuring bij Open Dag De Witte Kerk, 2009”

Het bestuur van deze stichting bestaat uit 5 leden, waarvan F. Barink namens CIBA lid was. Op 9 april 2005 (palmzondag) is een grote startmanifestatie gehouden om de nieuwe mogelijkheden van het gebouw onder de aandacht van de Gaanderense bevolking te brengen. Smartlappenkoor Janboel treedt belangeloos op, er is een Palmpasenoptocht voor de jeugd met als startplaats winkelcentrum Ganderije, waarna voorafgegaan door de Schutterij de optocht via een omweg naar De Witte Kerk trekt. In en rond het kerkje was het een gezellige boel met schilders, beeldhouwers die hun waar tentoonstelden en met kraampjes waar streekproducten en drankjes verkocht werden. Spreekstalmeester die dag was Ben Beijer.

Georganiseerd door een Activiteitencommissie onder leiding van Jeannette Starink vonden de jaren daarna regelmatig activiteiten in het Witte Kerkje plaats, een greep daaruit:

- Baby/Kinderkleding- en speelgoedbeurs
- Concert van Judith Baakman (harp) en Elène Verheijen
- Jubileumconcert van de Hohner Boys
- Voorjaarsconcert familie Simmes (met gastoptredens van Stefan en Julian Bos)
- Een kerststallententoonstelling
- Open Atelieldagen, waarbij kunstenaars hun kunstwerken aan de man konden brengen.
- Een 3-daagse tentoonstelling van OKV Gander over verdwenen Gaanderense verenigingen

In 2008 is de kerk samen met tuin en pastorie door de gemeente aangewezen als gemeentelijk monument, omdat “het ensemble van kerk en pastorie, gelegen in een historische tuin van bijzondere cultuurtechnische waarde en daarmee van algemeen belang is”. Over de pastorie wordt vermeld “de pastorie met tuin vormt voor de gemeente Doetinchem in het algemeen en Gaanderen in het bijzonder een goed voorbeeld van een woonhuis uit het begin van de 20ste eeuw in een vrij sobere, aan de chaletstijl verwante overgangsstijl”.

Omdat er binnen het stichtingsbestuur onenigheid ontstond over het te volgen beleid om aan de doelstelling vorm te geven, nam het aantal activiteiten de jaren erna af. Vervolgens gaf CIBA de Protestantse Gemeente Doetinchem (PGD) te kennen dat de huurprijs verdubbeld zou worden en de

kerk minimaal een half jaar dicht zou moeten vanwege verbouwingen, omdat in het voorste deel van de kerk wegens verzakking van de ondergrond het gevaar van instorten bestond (!?). Kortom een “ontmoedigingsbeleid”. En het werkte: de PGD heeft daarop CIBA-Vastgoed laten weten de huur per 1 juli 2012 op te zeggen.

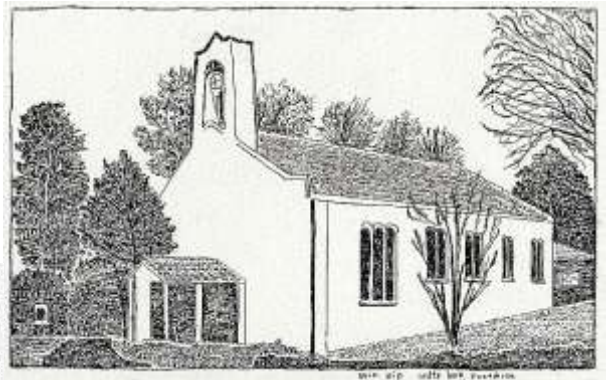
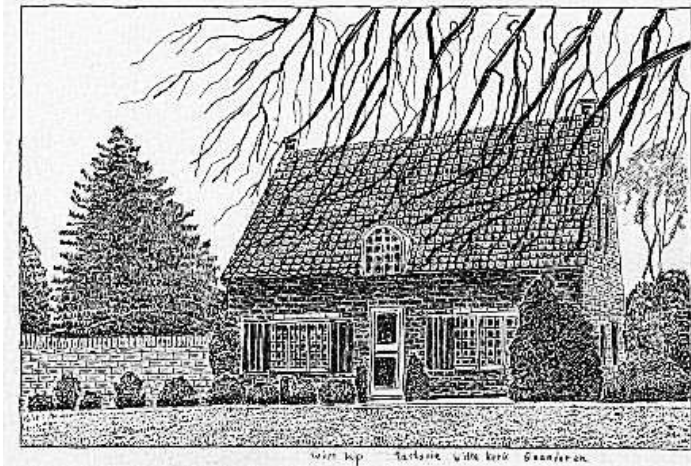

Fig. 7 en 8 Pentekeningen van Wim Kip: kerk en pastorie

Leegstand

Na 1 juli 2012 gebeurde er enige jaren niets met de kerk en de pastorie, de kerk stond leeg en de pastorie werd “gestript”, want zou bewoningsklaar gemaakt worden voor de eigenaar van CIBA Vastgoed. Daarvoor is ook een aanbouw aan de linkerkant geplaatst. De kerk bleef leegstaan tot 2014 en de pastorie zelfs nog langer, want die werd in “gestripte toestand” in de verkoop gedaan en is uiteindelijk in 2016 opgeknapt en betrokken door de familie Bouwman-Broekhof.

Een nieuwe bestemming voor de Witte kerk: Zorgappartementen “De Vlinder”

In juni 2014 hebben Hans en Nicole Takkenkamp de Witte Kerk gekocht. Zij schrijven: *Als ouders van Mayke willen we met het kleinschalig wonen een mogelijkheid bieden aan 6 jongvolwassenen met 24-uurs zorg. Een “nieuwe stap” voor hen, zoals ook alle andere jongeren een volgende belangrijke stap gaan maken. Echter is deze stap niet zo vanzelfsprekend als bij de meeste jongvolwassenen. Een nieuw huis met een eigen plekje, daar waar zij zich met gebruik van hun mogelijkheden en respect voor hun beperkingen een veilig, vertrouwd, warm en sfeervol thuis zullen krijgen. Een thuis waar je vanuit je eigen appartement als veilige basis, ook deelneemt aan het huiselijke verkeer om zo plezier met elkaar te hebben, elkaar te stimuleren en activiteiten te ondernemen. Het blijven stimuleren en verbreden van de zelfstandigheid staat voorop.* Om dit te realiseren moest de kerk flink verbouwd worden: de vloer van de kerk werd 70 cm verhoogd, er werden in de kerkzaal 4 appartementen en een gezelschapsruimte inclusief keuken gerealiseerd en in het zaaltje achter de kerk nog 2 appartementen en een ruimte voor de verzorgenden. De buitenkant van de kerk is alleen opgeknapt, maar verder in oude stijl bewaard gebleven. Op 1 en 2 mei 2015 zijn open dagen gehouden voor de buurt en andere geïnteresseerden en na de zomervakantie zijn de appartementen betrokken. De appartementen zijn nu allemaal bezet en na ruim een jaar bewoning kan men ervan spreken dat de verbouwing van kerk naar zorgappartementen een zeer geslaagde actie is geweest!

Fig. 9 “De Vlinder, gezamenlijke ruimte”

Ook de pastorie is in de oude stijl gerestaureerd, inclusief de vele zes-, twaalf- en en vijftienruitsvensters en de boven de voordeur aanwezige met zink beklede dakkapel.

Van de in de beschrijving van het gemeentelijk monument genoemde historische tuin is echter weinig meer over, aangezien de vorige eigenaar deze vrijwel geheel heeft geruimd. Gelukkig is de beeldbepalende grote bruine beuk nog wel aanwezig.

Al met al kan na een aantal jaren van onzekerheid over het hart van de Hoofdstraat vastgesteld worden dat dit weer volop klopt.

Bronnen:

Van Evangelisatielokaal tot Kerkgebouw Gaanderen – A.K. Kisman, 1988

Koopcontract kerk en pastorie door CIBA Vastgoed, 2004

Huurovereenkomst Witte Kerk door Protestantse Gemeente Doetinchem, 2004

Oprichtingsakte Stichting Exploitatie en Beheer Witte Kerk Gaanderen, 2005

Gaanderen van tijd tot tijd – A.K. Kisman, 2007

Waardstelling Gaanderen, Witte kerkje, pastorie en tuin – J. Westerman, 2008

www.facebook.com/zorgappartementendevlinder

Kronijck 107: “Zwaard van Damocles hangt boven het kerkje in Gaanderen”